Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputööde vormistamise juhend[1]

Siinne juhend annab ülevaate eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö vormistamise nõuetest. Lõputöö koostamise sisulist poolt toetab akadeemiliste tekstide kirjutamise teavik[2]. Täpsemaid erialaga seotud uurimistöö tegemise juhiseid jagatakse lõputöö kirjutajatele iga õppekava kohustuslikus seminaris (bakalaureuse- või magistriseminaris).

1. Lõputööde malli kasutamine

Kasuta lõputöö vormistamiseks lõputööde malli (ingl *template*), mis on mõeldud Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputööde vormistamiseks tarkvaraga Microsoft Word. Lõputöö kirjuta Microsoft Wordis, ära kopeeri malli mujale. Lõputöödele kehtivad nõuded on määratletud dokumendis „Kõrgharidustaseme esimese ja teise astme lõputööde nõuded, kaitsmiskomisjoni moodustamise ja kaitsmise kord Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide valdkonnas“ (2024)[3] ja õppekorralduseeskirja alapeatükis „Lõputöö kaitsmine“[4].

Kõige kindlam on malli kasutada nii, et kirjutad oma teksti otse sellesse Wordi dokumenti. Kui sul on tekst (või osa teksti) juba valmis, siis kopeeri see Wordi dokumenti klahvikombinatsiooniga Ctrl+V või kasuta parema hiireklahvi valikut *Kasuta sihtkoha kujundust / Use Destination Theme / Use destination Style*. Automaatse pealkirja vm vormingu saab tekst siis, kui oled need algses (malli kopeeritavas) tekstis markeerinud (vastavat stiili kasutanud). Võib juhtuda, et pealkirjad ei vormindu automaatselt, siis pead need uuesti pealkirjadeks märkima juba malli failis, kui su tekst on sinna kopeeritud.

Kui oled oma algset teksti juba vormindanud (nt lõiguvahed punktides või teistsugune taande laius), siis võib olla vajalik see osa teksti uues Wordi dokumendis (mallis) uuesti vormindada, kasutades stiili „Normal“. Kui oled kasutanud lõiguvahena tühja rida, tuleb tühjad read kustutada.

[1] Kinnitatud TÜ eesti ja üldkeeleteaduse instituudi nõukogus 3. detsembril 2024; täiendatuna 06.01.2026.
[2] Akadeemiliste tekstide kirjutamise teaviku leiad siit: https://www.teadustekst.ut.ee/.
[3] Dokumendi leiab siit: https://humanitaarteadused.ut.ee/et/sisu/avalduste-vormid; humanitaarteaduste valdkonna juhendid ja korrad > lõputööde nõuded ja kaitsmise kord humanitaarteaduste valdkonnas.
[4] Vt selle kohta siit: https://sisu.ut.ee/ope/loputoo-kaitsmine/.

On võimalik, et mõni su algses failis loendina vormistatud loend ei vormistu kopeerimisel loendiks. Vormista see osa uuesti loendiks.

Mallis on kollasel ja sinisel taustal vormindamisjuhiseid ja muud infot. Eemalda tausta kollane esiletõst enne oma teksti malli kleepimist. Kustuta sinisel taustal osad hiljemalt enne töö esitamist (parema hiireklahvi valik Kustuta read / Delete rows). Vormistamise üksikasjade kohta vaata ka vorminduse kirjeldust. See on abiks ka siis, kui sa ei saa mingil põhjusel malli kasutada. Esitamiseks salvesta lõputöö PDF-failina.

2. Töö vormindamine

2.1. Üldine vormindamine

- Leheküljeveerised on 2,54 cm.
- Vormindamisel kasuta kirja Times New Roman suurusega 12 p ja reavahega 1,5.
- Lisa teksti lugemist hõlbustavaid vahepealkirju. Töö väiksemateks osadeks liigendamisel lähtu sisu loogilisest esitusest. Kui peatükil on alapeatükid, peaks neid olema vähemalt kaks. Pealkirjade vorming:
  - esimese tasandi pealkiri paksus kirjas 14 p, vahe järel 18 p (pealkiri algab uuelt lehelt);
  - teise tasandi pealkiri paksus kirjas 13 p, vahe ees 18 p, järel 6 p;
  - kolmanda tasandi pealkiri paksus kirjas 12 p, vahe ees 12 p, järel 6 p;
  - neljanda tasandi pealkiri tavakirjas 12 p, vahe ees ja järel 6 p.
- Leheküljenumbrid lisa lehekülje alla keskele, Times New Roman suurusega 12 p.
- Joonealused märkused: Times New Roman suurusega 10 p.
- Lõigud eralda üksteisest taandega (0,5 cm). Taande tegemiseks ära kasuta tühikuid ega tabulaatorimärki, vaid kasuta stiili „Normal“ ja muuda selle seaded vastavaks (*Normal - Modify - Paragraph - Indentation - Special - First Line* 0,5 cm).
- Jutumärgid on kujul „…“, nt „Tõde ja õigus“.
- Näited (või näidete plokid) vormista tavakirjas (Times New Roman 12). Kasuta taanet 1 cm, reavahe 1,5 cm.

2.2. Eessõna

Kui soovid oma tööle kirjutada lühikese eessõna, et selles muuhulgas avaldada tänu, siis selline eessõna paigutub töös lühikokkuvõttest järgmisele lehele sisukorra ette (st töö sisukorda eessõna ei lähe).

2.3. Tabelid, joonised, fotod ja muu illustreeriv materjal

Joonised ja tabelid paiguta teksti sisse. Kui joonised ja tabelid on mahukad, paiguta need töö lisadesse. Teksti sees olevad joonised, tabelid jm nummerda läbivalt, välja arvatud juhul, kui neid esineb töös vaid üks. Soovi korral võid joonisele, tabelile jm viidata teksti sees lühendi *vt* abil, nt (vt joonis 1, tabel 1). Joonise allkiri on joonise all, tabeli pealkiri on tabeli peal. Mõlemad on kirjas Times New Roman, 11 p, lõpupunktiga. Vormista joonised ja tabelid nii, et neid oleks silmal lihtne haarata. Mõlemad peavad olema töös ühtlaselt lahendatud. Soovituslik vahe enne ja pärast tabelit, joonist vms on 6 pt.

2.4. Näited

Tekstisisesed näited pane kaldkirja. Kui töös on nummerdatavaid näiteid, siis tuleks kujundada need nii: ülataane 1 cm, alataane 2 cm. Kui töös on näiteid mõnes muus keeles kui eesti keeles, tuleb need keelenäited glossida, järgides selles juhendis toodud põhimõtteid: „Leipzig Glossing Rules“ (2015)[5]. Teksti sees viita näidetele nii: (vt komi keele kohta näide 1), (vt näited 2a ja 2b).

(1) *Vedra-nym* *uś-i-s* *va-ö.*
ämber-1PL kukku-PST-3SG vesi-ILL
‘Meie ämber kukkus vette.’

(2) Possessiivsete väljendite varieerumine
a. Soome kirjakeel
veitse-si
nuga-2SG
b. Soome kõnekeel
sun *veitsi*
2SG.GEN nuga
‘sinu nuga’

[5] Juhendi leiad siit: https://www.eva.mpg.de/lingua/pdf/Glossing-Rules.pdf.

3. Viitamine teksti sees

- Võimalusel kasuta viitehaldurit (nt Zotero ja instituudi lõputöödeks kohandatud viitamisstiili Unified Style Sheet for Linguistics in Estonian, mille saad alla laadida siit: csl-fail). Kontrolli alati tulemust, et viitamine oleks ühtlane.
- Viita teksti sees nime/pealkirja/lühendi, aastaarvu ja leheküljenumbriga, nt (Erelt 2004: 35). Kui teosel on kaks või kolm autorit, siis eralda kaks esimest komaga ja kolmanda ette lisa ampersand ehk ja-märk (&), nt (Hint, Leijen & Jürine 2022). Nelja või enama autori korral kasuta viites lühendit *jt*, nt (Erelt jt 1995). Viited eri teostele eralda semikooloniga ja järjesta ilmumisaja järgi, nt (Erelt jt 1995; Hint, Leijen & Jürine 2022). Kui allika ilmumise aastaarv pole teada, kasuta ladinakeelset lühendit *s. a.* (*sine anno*), nt (Haridus- ja Teadusministeerium *s. a.*). Kui autori nimi puudub või ei ole teada, kasuta teksti sees viitamiseks portaali, organisatsiooni, ettevõtte nime vms, nt (Microsoft 2026), (Sõnaveeb 2026).
- Esmamainimisel kirjuta kõik nimed välja, nt *Mati Erelti arvates ..*, hiljem kasuta perekonnanime. Kui autori nimi on tekstis mainitud, ei ole seda vaja sulgudes korrata, nt *Erelt (2004: 35) on näidanud, et ..*
- Kui tsitaat on pikem kui kolm rida, too see välja eraldi lõiguna, mille üla- ja alataane on vasakult 1 cm.

4. Viitekirjete vormistusnäited (põhilised kirjeliigid)

Viitekirjete reavahe on lõputöös 1,5, aga järgnevates näidetes on see väiksem. Eralda kirjed üksteisest ripptaandega (0,5 cm) ja järjestada need tähestikuliselt (sama autori tööd varasemast hilisemani). Muudes kirjasüsteemides kirjutatud autorite perekonnanimed kirjuta teksti sees viitamiseks ümber ladina tähestikku. Juhised selle kohta leiad EKI teatmiku „Eesti õigekeelsuskäsiraamat“ alaosast „Nimi. Tähetabelid“[6].

[6] https://eki.ee/teatmik/nimi/tahetabelid/

4.1. Monograafiad

- **Ilma sarjainfota monograafiad**

Cáo, Zhìyún (曹志耘). 2008. 汉语方言地图集:语音卷. *Linguistic Atlas of Chinese Dialects: Phonetics*. Beijing: 商务印书馆 (The Commercial Press)[7].

Goldberg, Adele E. 1995. *Constructions: A Construction Grammar approach to argument structure*. Chicago, London: The University of Chicago Press.

Heine, Bernd & Tania Kuteva. 2002. *World lexicon of grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.

- **Sarjainfoga monograafiad (sh trükis ilmunud TÜ väitekirjad)**

Hyland, Ken. 2004. *Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing* (Michigan Classics Edition). Ann Arbor: University of Michigan Press. https://doi.org/10.3998/mpub.6719.

Jürine, Anni. 2016. *The Development of Complex Postpositions in Estonian: A Case of Grammaticalization via Lexicalization* (Dissertationes Philologiae Estonicae Universitatis Tartuensis 38). Tartu: University of Tartu Press.

Rätsep, Huno. 1978. *Eesti keele lihtlausete tüübid* (Eesti NSV TA Emakeele Seltsi toimetised 12). Tallinn: Valgus.

Tauli, Valter. 1973. *Standard Estonian grammar. Part I: phonology, morphology, word-formation* (Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Uralica et Altaica Upsaliensia 8). Uppsala: Almqvist & Wiksell.

- **Toimetaja ja/või tõlkijaga raamatud**

Lakoff, George & Mark Johnson. 2011. *Metafoorid, mille järgi me elame*. (Tlk) Ene Vainik. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

- **Raamatud/monograafiad, millele sageli viidatakse lühenditega**

Erelt, Mati, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael & Silvi Vare. 1995. *Eesti keele grammatika I. Morfoloogia. Sõnamoodustus*. (Toim) Mati Erelt, Tiiu Erelt, Henn Saari & Ülle Viks. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia Eesti Keele Instituut.

Vilkuna, Maria, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja-Riitta Heinonen & Irja Alho. 2004. *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

[7] Siinses hiinakeelse monograafia näites on raamatukaanel inglise keeles paralleelteksti. Neil juhtudel, kus seda ei ole, oleks soovitab lisada nurksulgudes pealkirja tõlge eesti keelde. Autori nimi kirjutada esmalt *pinyin*'is.

4.2. Kogumikud

- **Kogumikule kui tervikule viitamine**

Malchukov, Andrej L. & Andrew Spencer (toim). 2009. *The Oxford handbook of case* (Oxford Handbooks in Linguistics). Oxford, New York: Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199206476.001.0001.

- **Peatükk kogumikus**

Bresnan, Joan, Anna Cueni, Tatiana Nikitina & Harald R. Baayen. 2007. Predicting the dative alternation. Gerlof Bouma, Irene Krämer & Joost Zwarts (toim), *Cognitive Foundations of Interpretation*, 69–94. Amsterdam: Royal Netherlands Academy of Science.

Haspelmath, Martin. 2009. Terminology of case. Andrej L. Malchukov & Andrew Spencer (toim), *The Oxford handbook of case* (Oxford Handbooks in Linguistics), 505–517. Oxford, New York: Oxford University Press.

Pajusalu, Renate. 2017. Viiteseosed. Mati Erelt & Helle Metslang (toim), *Eesti keele süntaks* (Eesti keele varamu III), 566–589. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Õim, Haldur. 1965. *Tulema*, *saama* ja *pidama* tähenduste strukturaalne analüüs. *Keel ja struktuur 1. Töid strukturaalse ja matemaatilise lingvistika alalt*, 27–45. Tartu: TRÜ.

4.3. Artikkel (teadus)ajakirjas, perioodilised väljaanded

- **Ainult aastakäiguga ajakirjad (nt Emakeele Seltsi aastaraamat)**

Hennoste, Tiit, Külli Habicht, Helle Metslang, Külli Prillop, Kirsi Laanesoo, David Ogren, Liina Pärismaa jt. 2020. Diskursusemarker *(ma) arvan (et)*. *Emakeele Seltsi aastaraamat* 65 (2019). 63–99. https://doi.org/10.3176/esa65.03.

- **Aastakäigu ja numbriga ajakirjad (nt ESUKA, Keel ja Kirjandus)**

Belyh[8] = Белых, Сергей. К. 2025. Об этимологии удмуртского слова *вашкала*. *Linguistica Uralica* 61(3). 203–216. https://doi.org/10.3176/lu.2025.3.04.[9]

Hint, Helen, Djuddah A. J. Leijen & Anni Jürine. 2022. Eestikeelse akadeemilise teksti tunnustest. *Keel ja Kirjandus* 65(4). 327–353. https://doi.org/10.54013/kk772a3.

Klavan, Jane, Ann Veismann & Anni Jürine. 2013. Katselised meetodid tähenduse uurimisel. *Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri. Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics* 4(1). 17–34. https://doi.org/10.12697/jeful.2013.4.1.02.

Lehiste, Ilse. 1972. The timing of utterances and linguistic boundaries. *The Journal of the Acoustical Society of America* 51(6B). 2018–2024. https://doi.org/10.1121/1.1913062.

Lindström, Liina, Maarja-Liisa Pilvik & Helen Plado. 2021. Variation in negation in Seto. *Studies in Language* 45(3). 557–597. https://doi.org/10.1075/sl.19063.lin.

[8] Vene-ladina transliteratsiooni juhised leiad EKI teatmikust (https://eki.ee/teatmik/vene-ladina-tahetabel/).

[9] Artikli pealkirjale võib lisada nurksulgudes tõlke eesti keelde. Siinse näite puhul näeks kirje sellisena välja nii: Белых, Сергей К. 2025. Об этимологии удмуртского слова *вашкала*. [Udmurdi sõna *вашкала* etümoloogiast.] *Linguistica Uralica* 61(3). 203–216. https://doi.org/10.3176/lu.2025.3.04.

Lippus, Pärtel, Eva Liina Asu, Pire Teras & Tuuli Tuisk. 2013. Quantity-related variation of duration, pitch and vowel quality in spontaneous Estonian. *Journal of Phonetics* 41(1). 17–28. https://doi.org/10.1016/j.wocn.2012.09.005.

Meister, Einar & Lya Meister. 2019. Eesti laste kõne II. Vokaalide akustiline analüüs. *Keel ja Kirjandus* 62(4). 282–295. https://doi.org/10.54013/kk737a3.

Metslang, Helle. 2006. Predikaat ajastut kogemas. *Keel ja Kirjandus* 49(9). 714–727.

- **Lehekülgedeta ajakirjad**

Tragel, Ilona & Aimi Pikksaar. 2023. Authority and solidarity on the Estonian COVID-19 signs: In line with the government's guidelines, we ask you to wear a mask. *Frontiers in Artificial Intelligence* 5. 1000188. https://doi.org/10.3389/frai.2022.1000188.

Tulviste, Tiia & Anni Tamm. 2023. Longitudinal links between maternal directives, children's engagement in family conversations, and child linguistic skills. *Frontiers in Psychology* 14. 1175084. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1175084.

- **Ajalehed**

Vaino, Maarja. 2024. Eesti keele kui emakeele kaitseks. *Õpetajate Leht*, 11.06. https://opleht.ee/2024/06/eesti-keele-kui-emakeele-kaitseks/. (Vaadatud 20.05.2025).

4.4. Muud kirjeliigid

- **Muud ajas muutuvad veebiallikad (sh käsikirjalised materjalid), nt blogipostitused, portaalid jm**

Habicht, Külli, Ilona Tragel & Maigi Vija. 2020. Kirjandi struktuur ja pealkiri. *Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi ajaveeb*. https://www.blog.keel.ut.ee/opetajale-ja-opilasele/kirjandi-struktuur-ja-pealkiri/. (Vaadatud 04.04.2024).

Sõnaveeb 2026. EKI keeleportaal. Eesti Keele Instituut. https://sonaveeb.ee/. (Vaadatud 05.01.2026).

- **Muud käsikirjalised materjalid, nt lõputööd**

Aasa, Triin. 2022. *Intensiivistajad eesti noortekeeles*. Tartu Ülikool, eesti ja üldkeeleteaduse instituut. Bakalaureusetöö. http://hdl.handle.net/10062/82601. (Vaadatud 04.04.2024).

Lindström, Liina. 1997. *Võru murde suulise kõne sõnajärg*. Bakalaureusetöö. Käsikiri Tartu Ülikooli eesti keele osakonnas.

- **Seadused, määrused jms**

Keeleseadus. 2011. Riigi Teataja. https://www.riigiteataja.ee/akt/128122022048. (Vaadatud 04.04.2024).

- **Arengukavad jms (sageli autorita, ka aastaarvuta)**

Haridus- ja Teadusministeerium. *s. a.* Eesti keele arengukava 2021–2035. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/htm_eesti_keele_arengukava_2020_a4_web.pdf. (Vaadatud 04.04.2024).

- **R, tehisaru rakendused jms**

Harrell Jr, Frank E. 2023. *Hmisc: Harrell Miscellaneous*. R package version 5.1-0. https://CRAN.R-project.org/package=Hmisc. (Vaadatud 04.04.2024).

Microsoft. 2026. *Copilot (GPT-5)* [suur keelemudel]. https://copilot.microsoft.com/. (Vaadatud 05.01.2026).

R Core Team. 2020. *R: A language and environment for statistical computing*. Vienna, Austria: R Foundation for Statistical Computing. https://www.R-project.org/. (Vaadatud 24.08.2021).

5. Viitamine eetikanõuete järgimisele

Uurimistööd tehes tuleb pidada kinni eetikanõuetest. Eesti ja üldkeeleteaduse instituudis on koostatud materjal „Eetikanõuete järgimine eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöödes“, mis aitab mõelda läbi eetikanõuete järgimise oma töös. Eetikateemad räägi esmalt läbi oma juhendajaga. Materjali juurde kuuluv otsustuspuu suunab mõtlema erinevatele eetikanõuetega seotud küsimustele ja aitab otsustada, kas uurimistöö tegemiseks on vaja taotleda inimuuringute eetika komitee kooskõlastust. Juhul kui lõputöö kvalifitseerub inimuuringuks, kirjuta uurimistöö meetodiosas eraldi lõiguna või mõne lausega sellest, milliseid eetilisi küsimusi töös ette tuli ja kuidas oled eetika tavasid või nõudeid järginud.

6. Tehisaru kasutamine ja sellele viitamine

Tehisaru abil loodud sisu kasutamine akadeemiliste tekstide kirjutamisel nõuab hoolikat kaalumist. Kuigi tehisaru rakendused võivad aidata ideede kogumisel ja korrastamisel või teksti loetavuse parandamisel, pead tööd esitades kinnitama, et oled selle ise teinud ja kõigile kasutatud allikatele nõuetekohaselt viidanud. Tehisaru rakendusele tuleb viidata, kui see on aidanud luua sinu töö jaoks uut sisu või kui tehisaru kasutamine on osa töö meetodist. Kui tehisaru tööriista on kasutatud autori loodud teksti kohta nõu saamiseks ning sellega ei ole loodud uut sisu, siis ei ole tarvis tehisaru rakendusele töös viidata. Tehisaru rakendusi infootsinguks kasutades kontrolli saadud viiteid alati usaldusväärsetest akadeemilistest andmebaasidest, sest tehisaru pakutud viited ei pruugi olla ehtsad. Tehisaru kasutamise ja sellele viitamise kohta lõputöödes vaata lähemalt Tartu Ülikooli suunist tehisintellekti kasutamiseks õppetöös, eelkõige selle jaotist „Tehisintellekti kasutamine lõputööde koostamisel“[10].

[10] Suunised leiad siit: https://ut.ee/et/sisu/suunis-tehisintellekti-kasutamiseks-oppetoos